Ecclesiastica beneficia quibus contulerit.

pontificiam seruabat authoritatem. Erga miseros enim & calamitosos humanum & mansuetum se exhibebat dū ctus misericordia: erga superbos & tumidos peccatores iustitiæ seueritate vtebatur. Itaque in illorum, quibus conferre debebat beneficia Ecclesiastica, mores & scientiam accuratè inquirebat, nullaque habita ratione conditionis, precum aut fauoris, ijs prouidebat. Clericos quoq; peccantes, absq; respectu personarum regulari subdebat disciplinæ: cumq; id expedire cerneret, etiam beneficiis priuabat. Ratus omninò dies illi abiit, quo non Missam celebraret.

Carnem domat.

Et quia sicut esca corporea citò corrumpitur, nisi salis acrimonia seruetur, sic vitæ sanctimonia facile labascit, IV. nisi pœnitentiæ austeritate fulciatur: vir Dei victus parsimonia, asperitate vestium, vigiliis, ieiuniis, curis & laboribus carnem domabat, & cogebat spiritui parere. Nodosa enim reste cingebat nudam carnem, & stamine aspero vtebatur pro interula. Vrgentibus ecclesiæ ipsius causis, vt aliò proficisceretur, diuersas Italia & Galliæ perambulans regiones, & vbique verbum Dei prædicans, venit Lutetiam Parisiorum: atque inde proficiscēs, superatis Pyrenæis montibus, Hispaniam adit, peragrataq; Catalonia, reuersus est in Prouinciam. Ad eius conciones audiendas tanta auiditate accurrebant homines, vt propter turbas sese inuicem comprimentes, quidam in mortis discrimen adducerentur. Diuina tandem dispensante clementia, cùm breui explesset tempora multa, sanctus antistes in eo loco, qui cante Domino sanctum suum, cæcis, surdis, claudis, mutis, paralyticis, hydropicis, cæterisq; morbidis præstantur remedia ab eo, qui solus facit mirabilia, viuens & regnans per infinita sæcula, Amen.

Abit è vita in iuuenili ætate.

Miracula ad sepulcrū eius.

Psal 71.

AN. 640.

VITA SANCTI PHILIBERTI ABBATIS, SCRIPTA AD ABBATEM COSCHINVM ET FRATRES GEMMETICENSIS cœnobij. Stylum mutauit F. Laur. Surius.

AVG. 20.

CVm prisca Patrum gesta commemoramus, ad nosmetipsos nos reuocamus, & velut in speculo nostros, contemplamur vultus. Vt verò sitiens potum, & famelicus panem appetit: ità ego diuinam implorо opem, vt præstet mihi synceram animi deuotionem, & oris facundiam: vti nè temeritati adscribatur id, quod ego patris spiritualis Coschini Abbatis, fratrumque omnium Gemmetici monasterij iussu & voluntate suscepi, cupientium mea opera habere monumentum aliquod rerum à patre nostro Philiberto gestarum. Quibus vt morem gererem, pauca excerpsi è multis, quæ ad animarum ædificationem faciant: vt nec lectoribus oneri, nec auditoribus fastidio sint, satisfiatque piorum precibus, quando quidem fortis est vt mors dilectio. Sufficiant autem, quæso, pauca è pluribus, conuenienter illi sententiæ: Cui pauca non sufficiunt, multa nil proderunt.

Præfatio.

Cant. 8.

Venit ad aulā Dagoberti regis.

Audoenus postea Rothomagēsis Episcopus.

I. ITAQVE beatus Philibertus, Helisano territorio ortus, sæcularis literaturæ minimè rudis, pro gentis illius more planè strenuus, in vico Inlijest educatus, ea potissimum ratione, quod patrem eius Philibandem, fauore regio laicæ functionis ministerio absolutum, eius loci ciues sibi Episcopum expetiissent. Qui cum iampridem cognouisset adolescentem Philibertum bona ac liberali esse indole, eum Regi Dagoberto commendauit, quem inter Francorum Reges constat fuisse fortissimum. At verò Philibertus nobilitate cospicuus, in Audoëni optimatis familiaritatem admissus est: qui sanè, aureo licet balteo cinctus, Deum impense amabat, & inter alios aulæ proceres cumprimis illustris habebatur: clarissimisque vitæ meritis insignis, Rothomagensis ecclesiæ factus Episcopus, virtutum signis modò egregie coruscat in terris.

Aglius primus Abbas Rasbacēsis.

Fit monachus Philibertus apud Rasbacēses.

II. VBI verò Philibertus adolescens vicesimum ætatis explenit annum, diuina præcepta audiens, apud se deliberauit Christi fieri discipulus, facultatibus omnibus derelictis. Nec tamen suo voluit viuere arbitratu, sciens non debere illum præesse aliis, qui subesse non didicerit: nec à subditis exigere obedientiam, qui eam superioribus non exhibuerit. Dedit ergò operam, vt alicubi reperire posset Dei seruum eximia religione probatissimum. Comperit autem eiusmodi esse Aglium, Rasbacensis cœnobii præfectum: quod Cœnobium sanctus Audoënus cum sociis quibusdam in suo fundo condiderat, & hunc Aglium virum Dei, e Luxouiensi monasterio accitum, huic suo cœnobio Patrem constituerat. Rebus igitur omnibus, quas habere poterat, in pauperes erogatis, ità vt nihil quicquam inde amicis aut parentibus impartiret, sed haud secus, atque regia negocia ipsi credita, caute & religiose dispensaret, ad cœnobium Rasbacense se contulit: atque illic à beato Aglio amanter exceptus, capitis comam deposuit, Christiq; iugum suaue & onus leue sustulit, atque adeo in omni religione & sanctitate excreuit, vt etiam perfecti viri in eo cernerent, quod merito imitarentur.

Abstinentiam eius sua fraude diabolus nititur impedire.

III. IVSSVS autem in prima mensa sedere, omnibus ministrare studuit, vt ipsa eius refectio, in fraterna seruitia & officia mutaretur: absolutoque prandio vel cœna, à mensa minime satur abiret. Cumque antiquus hostis, eius inuidens abstinentiæ, pulsaret animum eius, vt largioribus epulis indulgeret, volente Deo, fraus eius detecta est, nequissimo dæmone illi in somnis ostenso. Cùm enim nocte quadam cibo refectus esset, improbus ille ventrem eius palpans: Modo, inquit, hic bene, modo hic bene. Tum vero Christi miles agnoscens ignita hostis iacula, Cruce se consignat, statuitque repetere pristinum abstinendi rigorem, & diuinum aduersus fallacis dæmonis machinas auxilium implorare. Noctuinis horis illo ad ecclesiam abeunte, tortuosus coluber tribus modis eum voluit impedire. Prima nocte, sumpta visi specie, intra ecclesiam eum terrere cùm vellet, & alia nocte candelabri ferro confodere niteretur, atque tertia nocte transuersim in ecclesiæ foribus stans, eum aditu arcere conaretur, cuncta hæc machinamenta virtute Christi Philibertus dissoluit, Crucis expresso signo.

Virtus signi Crucis.

Creatur Abbas.

IV. POSTQVAM autem beatus Aglius obdormiuit in Domino, fratrum vnanimi consensu Philibertus in eius locum subrogatus est. Quem tum videre licebat humilitate pollentem, hospitalitatis studiosum, abstinentiæ deditum, prudentia eximium, charitate feruentem, zelo Dei inflammatum, domum ipsi creditam strenue gubernantem, nullius personam accipientem, vitia reperta radicitus extirpantem. At verò quidam è fratribus, maligno spiritu eos impellente, excitata rebellione aduersus sanctum virum, eum non dubitarunt ex ecclesia extrahere. Sed vltrix manus præpotentis Dei, non passa est impune id abire. Vnus enim ex eis, fulminis ictu interijt, alius instar Arrii in sterquilinium viscera effudit, indignamque vitam digna morte finiuit. Quæ res cæteris metum attulit, ità vt veniam ab illo perentes, in pristinum honoris gradum eum reuocarent, & deinceps amanter ei obedirent.

Vltio diuina in rebelles monachos.

Multa perlustrat monasteria.

V. SED quia perfecti viri semper ad meliora contendunt, sacerdos Christi sanctorum lustrauit cœnobia, vt posset aliquid haurire emolumenti ex illorū perspecta sanctitate. Itaq; inuisit Luxoniense, Bobiense, & alia S. Columbani institutum complexa monasteria: nec ea duntaxat, sed quæcunq; in Gallia, Italia, Burgundia extabant, solerti animi industria, instàr apis prudentissimæ, optima quæque colligens viuendi instituta & exempla. Legebat studiose

Basilij

Basilij præclaras constitutiones; Macarij regulam, Benedicti decreta, Columbani instituta sanctissima: atque ita onustus virtutum aromatibus, sectatoribus suis egregia de se exempla præbebat.

VI. QVANDO autem visum fuit omnipotenti Deo, lucernam tantam ponere super candelabrum, vt longè lateque eius se lumen & virtutum radij diffunderent, eam illi voluntatem adspirauit, vt sua opera monasterium extruendum curaret. Itaque à Rege Francorum Clodoueo, & eius coniuge Batilde locum in pago Rothomagensi supplici prece obtinuit, quem antiquitus Gemmeticum appellabant, atque illic egregium cœnobium ædificauit. Congrue sane locus ille Gemmeticus est dictus, quippe qui instar gemmarum, multiuario sit decore conspicuus. Videas illic arborum comas sylueſtrium, multigenos arborum fructus, solum fertile, prata virentia, hortorum flores suauolentes, botris grauidas vites, humum vndique cinctam aquis, pascua pecorum vbertima, loca venationi apta, auium cantu circunsonantia. Sequana fluuius illic cernitur latè ambiens, & deinde suo pergens cursu, vno duntaxat commeantibus aditu relicto. Ibi mare nunc increscens eructat: nunc in sinum suum reuolutum, nauium fert compendia, commercia plurimorum. Nihil illic deest: quicquid vehiculis pedestribus & equestribus, plaustris & ratibus subministratur, abunde suppetit. Illic castrum condidere antiqui: ibi stant in acie illustria castra Dei: ibi præsiderio paradisi suspirantes gemunt, quibus postea opus nõ erit in flammis vltricibus nihil profuturos edere gemitus. Ibi denique almus sacerdos Philibertus multiplici eit laude & prædicatione efferendus, qui instar Patriarchæ Iacob in animabus septuaginta demigrauit in hanc eremum, addito grege septemplici propter septiformem gratiam spiritus sancti. Ibi enim eius prudentia construxit mœnia quadrata, turrita mole surgentia, claustra excipiendis aduentantibus mirè opportuna. Intus domus alma fulget, habitatoribus digna. Ab Euro surgit ecclesia Crucis effigie, cuius verticem obtinet beatissima virgo Maria, Altare est ante faciem lectuli cum dente sanctissimi patris Philiberti, pictum gemmarum luminibus, auro argentoque comptum. Ab vtroque latere Iohannis, & Columbani aræ dant gloriam Deo. Adhærent verò à Borea Dionysii martyris & Germani confessoris ædiculæ. In dextra domus parte sacellum nobile extat S. Petri, à latere habens S. Martini oratorium. Ad Austrum est sancti viri cellula, è petris habens margines. Saxis cinguntur claustra camerata. Is decor cunctorum animos oblectans, eum inundantibus aquis geminus vergit ad Austrum. Habet autem ipsa domus in longum pedes ducentos nonaginta: in latum, quinquaginta. Singulis legere volentibus lucem transmittunt fenestræ vitreæ. Subtus habet geminas ædes: alteras condendis vinis, alteras cibis apparandis accommodatas.

Cõdit Gemmeticũ cœnobium.

Situs amœnus eius loci.

Cap. 46.

VII. IN hunc locum conueniunt, Deo digne seruire cupientes, nihil sibi ceu proprium vendicantes, nullo compendio indigentes. Sperantes enim in Domino non deficient omni bono, vereque completur in eis illud scripturæ diuinæ: Pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum. Mira illic fulget charitas, multa abstinentia, summa humilitas, præcipua castitas. Habent illic & suum è marinis belluis solatium vel compendium: quod mirum sanè est, & à sæculo inauditum. Vncis enim, retibusque & ratibus capiunt pisces maris, longos pedes quinquaginta: ex quibus non solùm escas sibi parant fratres, sed etiam pinguedine illorum fouent lucernas. Faciũt hoc merita sancti Philiberti, & multorum aliorum illic quiescentium sanctorum fratrum: qui fideliter Domino seruierunt, & tempore pacis cum Christo Cruci affixi sua voluntate martyrium obiere, & cum Christo corpore mortui, expectant iudicii diem, magnorum certaminum coronas recepturi. Et hæc quidem de situ loci breuiter diximus: nunc ad gestorum ordinem reuertamur.

Psal. 33. Psal. 118.

Nota de marinis piscibus.

VIII. CVM ergò vir Domini eo in loco præclaris meritis & virtutibus augeretur, & quicquid sibi abstinentiæ studio subtraheret, in pauperes & hospites conferret: quodam die laborantibus fratribus panis defuit. Tum verò ille confirmans eorum animos, aiebat scriptum esse & promissum, non afflicturum Dominum fame animam iusti. Eccè autem repentè adest Francus quidam, septem panes & sex farinæ sata adferens, idque ea hora, qua corpora reficere cogebat necessitas. Ea re corroborati fratres, & sibiipsis inde satis accepêre alimoniæ, & aduentantibus hilariter obtulerunt. Porro deinceps nunquam eius loci habitatoribus frumenta necessaria defuêre. Volebat vir Dei cuiusdam negocij expediendi causa (erat autem illud monasterij sui negocium) mittere ad Ebroinum Francorum principem: sed cum eum competisset acri febre prostratum, in virtute Christi negotium obedientiæ illi demandans, solo verbo ait ad eum. Abi, & reuertere, & desine hac febri laborare. Mox ille surgit incolumis, & sine mora exequitur, quod erat iussus à sancto viro: cuius sermo & causam obtinuit, quam volebat, ab Ebroino, & morbum abegit à fratre.

Prou. 10.

Panis fratribus eo carentibus præter spẽ offertur.

Verbo curat febricitantem.

IX. INCIDERAT quandoque discordia quædam, cuius causa propere Lutetiam se contulit. Sed malignus dæmon, qui, vt supra diximus, semper ei infestus esse conabatur, eius felicibus actibus inuidens, quò lites procaces sereret, vnum è ciuibus incitauit, vt chirothecas beati viri surriperet. Abbatis igitur chirothecis, cũ eas postero die vir sanctus non inueniret, suo more sedato animo id tulit. Sed infelix ille fur percussus à Domino, magnis cœpit clamare vocibus se arderenec quicquã aliud eloqui potuit, sed extensis manibus palam omnibus indicabat sinum suum, in quem chirothecas abdiderat: atque paulò post vita functus est. Homines autem eius ciuitatis secuti virum Dei, ad monasterium eius chirothecas apportarunt.

Pœna furis improbi.

X. QVADAM nocte in basilica S. Petri illo vigilante & psallente, quidam monachus intrinsecus vigilans, subitò vidit oculos eius instar lampadarum spiritus sancti gratia splendentes. Habebat verò etiam gratiam lachrymarum, ita vt in preces incumbentis oculi, repentè multo lachrymatum imbre manarent: atque summoperè id illi curę erat, vt non ante ad sumendum cibum accederet, quàm illius pectus compunctionis gratia Christus visitàsset.

Gratia lachrymarũ in S. Philiberto.

XI. QVIDAM monachus ad extrema perductus, loquendi facultatem omnem amisit. Ingressus ad eum vir beatus, blanditer hortabatur, vt si quod haberet occultum facinus, cuius eum nondum pœnituisset, quodque pœnitentia non expiasset, manum ipsius stringeret. Quod vbi ille fecit, vir Dei in beatissimæ Mariæ virginis ecclesiam ingressus, Dominum deprecabatur, vt ægroto restitueret loquelam; ne malus dæmon animam illius propter absconditum peccatum in tartarum deportaret. Surgenti inde illi ab oratione, frater quidam nunciat posse loqui fratrem illum; cupereque sua peccata confiteri. Itaque confessus est, & accepta pœnitentia, animam reddidit; vt neque vir sanctus de Domini misericordia diffideret, nec æger in desperatione à corpore exiret.

Fratri mutẽto redditur loquela.

XII. DIE quodam fratribus fruges metentibus, & manipulis sparsim per agrum iacentibus, sæua orta tempestas est, & furentes extitêre ventorum turbines. Ne igitur suo labore frustrarentur fratres, extensis brachijs vir sanctus clamauit ad Dominum Iesum. Vt autem ab oratione se erexit, cælesti virtute horrida tempestas in duas distracta partes, profligata est. Atq; ita reddita serenitate, monachi Deo laudes gratesq; egerunt.

Sedat tempestatem.

XIII. DIES erat Dominicus, & vir Dei confecto itinere festinabat ad cœnobium, vt solennitatem celebraret. Vbi ad Sequanam ventum est, cum fratribus ingressus est in nauiculam; equis in pascuis derelictis. Porrò quidam Regis forestarius conspecto equo, cui vir sanctus insederat, illum abegit. Postquam autem cubitum iuit, repente exurgens, videt totam domum suam flammis exitialibus conflagrare. Cum vero vxor eius flammas non videret, & eum anxium cerneret, subito etiam ipsa vidit, quod prius non viderat, cœpitque percontari, num quid è rebus seruorum Dei per fraudem sibi vendicasset. Illo rem, vt erat, exponente, ambo pariter nullam sibi dedêre requiem, donec & equus esset redditus, & accepta pœnitentia veniam impetrâssent. Monachus quidam, cui erat pro more ægrotorum

Vltio cœlestis in raptorem.

Liberatur æger à sua infirmitate:

cura demandata, cùm aduersa laborare valetudine videretur, vir Dei, vbi id resciuit, ait ad eum: Habeto fidem, & ægrotis seruiens, liber esto ab hac infirmitate. Simulatq; audiuit iussionem patris monachus, morbo absolutus, ad fratrum male habentium ministeria se contulit.

Nauiculam precibus à Deo obtinet.

PROFICISCEBATVR quandoque vir sanctus apud Isaram fluuium, & cum Romanorum attigisset portum, non XIV. inuento illic nauigio, ad supplices preces se prostrauit. Surgens indè à terra, cernit nauiculam à Domino missam. In eam cum multa Dei laude ingressus, cum sociis flumen transmisit. Quædam religiosa fœmina in villa Pinuerno virum Dei in suo excepit domicilio, orans, vt in cellarium ingressus, vas vinarium benediceret: simulque cibo sumpto, ea nocte apud ipsam permaneret. Assensit vir beatus, & pro eius honore cunctis eius domus tum hospitibus, tum habitatoribus, largiter ex illo vino bibentibus, postquam mature ille inde recessit, fœmina in cellarium descendit; idemque vas adeò inuenit plenum vino, vt nihil inde haustum fuisse videretur. Cellarius viri Dei è pustula adeò laborabat, vt iam mori cerneretur. Venit ad eum vir sanctus, benedictionem ei impertit, vulnus ilicò in seipso tabescit, & citra vlla medicæ artis fomenta, homo totus fit sanus. Nauigante illo in Sequana, ex immodica tempestate summum nauibus periculum imminere videbatur. Orat vir Dei, & eccè, cæteris nauibus remanentibus, ea sola, quæ illum vehebat, ad litus appellitur.

Vinum dũ bibitur, nihil minuitur.

Cellarius sanatur à pustula.

Multi nobiles fiunt monachi.

Condit monasterium virginum

Solebat vir pius ob animarum curandam salutem, fratres è monasterio ablegare, vt suis exhortationibus homines instituerent. Itaque confluebant ad eum viri nobiles & potentes, propriaque calcata voluntate, Christi seruitio se mancipabant. Cumque in monasterio fratrum numerus increuisset, aliud cœnobium condidit, quod Pauliacum vocant, decimo milliario à Gemmetico: atque in eo habitare voluit sanctas fœminas, quibus præfecit matrem prudentissimam, illustri familia ortam Austrebertham. Multa quoque alia eius exemplo constructa sunt monasteria in Neustria. Longum est enarrare per ordinem singula, quantumq; eius opinio creuerit, vt etiam Abbates alij sua monasteria relinquerent, vel probatissimos monachos suos ad eum ablegarent, vt multo tempore apud eum degentes, eius vitam & conuersationem discerent, sicque ad suos reuersi, rectius illis consulere possent. Eos omnes vir sanctus & in fide vera probè instituebat vel confirmabat, & vt mutuam synceramque inter se charitatem retinerent, admonebat. Multa tum ei pecunia à Rege & fidelibus offerebatur: cuius ille decimam partem indè septies detraxit. Cumque id anno integro fecisset, semper plus ei pecuniæ accessisse comperit, quàm ipse indè abstraxisset. Eas verò decimas captiuis redimendis & alendis pauperibus assignabat, idque adeò liberaliter, vt etiam monachos suos cum onustis nauibus in regiones transmarinas mitteret, qui illic captiuorum greges redimerent. Si qua etiam pro fratrum vtilitate vellet opera fieri, plus mercedis solebat dare, quàm seculares homines consueuissent. Atque ita lætante vicino populo, iustos labores dignis compensabat præmijs. XV.

Humanitas eius erga captiuos & pauperes.

Ebroinus taxatur.

PORRO autem cum pestifer ille Ebroinus, qui ob nimiam crudelitatem à Francorum gente Palatino fuerat XVI. honore nudatus, & in Luxouiensi cœnobio tonsus, posteà vilis apostata factus, malignitatis eum impellente spiritu, multa rabie ferri cœpisset in nobiles Christi sacerdotes & Francos, multisq; ei consentientibus, contra Dei mandatum pristinum recuperasset honorem, S. Philibertus ad eum profectus, apostatam eum appellauit, asserens, nullum hominem Christianum cum ipso communicare debere. Fecit hoc vir Dei, quod speraret se ferro trucidatum, ad martyrij palmam peruenturum. Sed Dominus eum multorum profectui seruauit, qui eius opera vocandi erant ad regna cœlorum.

Eum seuerè corripit Philibertus

AT vero diabolus instar rapacis lupi sæuiens, & animarum greges immanissimis dentibus lacerare volens, XVII. quosdam in beatum virum Rothomagenses clericos inflammauit: qui vt inter eum & beatum Audoënum Rothomagensem præsulem discordiam sererent, apud illum Episcopum virum Dei falso detulerunt, tantumque efficere potuerunt, vt Philibertum, quem antea præcipue charum habuerat, iusserit in custodiam duci. Sed ecce dum vir Dei in illo ergastulo psalmos Dauidicos concinit, vespertiliones, qui illic magno numero congregati erant, diuina virtute suauissimum de se reddunt odorem. Inde è carcere literis Audoëni dimissus, ad Ansoaldum virum nobilem, Pictauorum Episcopum, monasterij construendi causa profectus est, quòd eorum hominum, qui eius prædicationibus conuertebantur, multitudinem locus vnus capere non posset.

Falso delatus, ducitur in carcerẽ.

PER id tempus sæculari potentia plus satis florebat Ansoaldus. Itaque vir Dei illum secreto reprehendit, mul- XVIII taque ei futura prædixit, quæ postea rei probauit euentus. Cernens autem electus Dei sacerdos Ansoaldus virũ beatum etiam prophetico pollere spiritu, & eximia sanctitate conspicuum esse, totum se illius consiliis commendauit, & sub eius religionis disciplinam, pontificiam cœpit potentiam inclinare. Cumq; eum vellet secum in vrbe retinere, ille vero semper eremi vastitatem appeteret, in maris insula Herio cœnobium construxerunt, Ansoaldus ope & liberalitate, Philibertus religione, opere, doctrina & monachorum frequentia. In quem locum de Gemmetico fauo mella commigrârunt cum animarum examine: atque eundem locum Ansoaldus vir Apostolicus, magnis muneribus ditauit ex rebus propriis, facta etiam villarum commutatione cum ecclesia Pictauensi.

Multa futura prædicit.

Monasterium in Herio insula.

INTEREA cum S. Philibertus nec cum Ebroino communionem iungere, nec in Neustriam redire vellet, san- XIX. ctusq; Audoënus loco illius alium vellet constituere Abbatem, sed monachi fortissimi, absq; permissu rectoris sui, nec minis & terroribus, nec blanditiis possent ad consentiendũ permoueri vt aliũ Abbatem admitterent, & fidem Philiberto dãtam infringerent: Crodobertus miser homunculus, cuius filium olim in sæculo Philibertus è sacro fonte susceperat, quique postea factus monachus, ei obedientiam promiserat: contra iustitiæ præscriptum, eius monasterij regendi curam suscepit. Sed eodem die diuinitus percussus, tanta doloris acerbitate afflictus est, vt ex eius viuentis corpore ossa exciderent, & miserabilem vitam miserrima morte finiret. Succedens autem ei ex beati Audoëni voluntate Ragentrannus Archidiaconus Abrincatinæ ecclesiæ est præfectus: atque eodem tempore Ebroinus apostata interfectus est. Tum verò sanctus spiritus beati Audoëni pectus sua charitate inflammans, id effecit, vt is legatos suos mitteret ad Philibertum, qui eum hortarentur redire, vt mutua inter ipsos posset concordia sarciri. Ità ergò recuperauit Philibertus cœnobium suum: gratulante Neustria vniuersa præsentia tanti viri, & monachorũ agmine obuiam illi procedente cum laudibus & sacris reliquiis, eumq; intrà suum monasterium reducente. Cùm autem duo illi eximii sacerdotes, Audoënus & Philibertus, in mutuos venissent conspectus, veniã à se inuicem precabantur, colla manusque vicissim osculabantur, & tanto inter se amoris ardore copulati sunt, vt nulla vnquàm posteà inter ipsos dissensio intercesserit. Octauus tum erat annus, quod à suo monasterio abfuerat, iamque noni anni initia agebantur: quod quidem ità fore ipse antea prædixerat. Nam cum infelix quidam Diaconus monasterii Crucem furto abstulisset, idq; demum noni diei initio fuisset deprehensum, vir Dei quibusdam secreto ait, tot annis monasterium illud pastore carituram, quot diebus Crucem amisisset.

Horrenda vindicta in vsurpatorẽ functionis eius.

Pollet spiritu prophetico.

VT autem firma inter Audoënum & ipsum charitas permaneret, conuenit inter eos, vt vbicunque visum esset, XX. Philibertus degeret, atque aliis suis monasteriis rectores præficeret, quandoquidem longo interuallo alia ab aliis distabant. Manente autem eo in Gemmetico cœnobio, Ansoaldus præsul eius inuisendi causa eò aduenit. Illisque pariter consedentibus nuncius allatus est, quendam monachum à maligno spiritu vexari. Cumq; simul abiissent ad eam domum in qua æger iacebat, & pro eo Dominum orâssent, mox fugit satan, & homo rediit ad sanitatem.

Dæmon à fratre depellitur.

EODEM

XXI. EODEM tempore Watratto palatij princeps, in Caltino territorio oppidum donauit S. Philiberto, vt in eo virginum monasterium construeret. Villare id appellant: vbi hodieque viget sacra religio. Vir Dei profectus Pictauium, cum multo gaudio ab Ansoaldo Episcopo exceptus est: abiitque ad Quinciacum monasterium, egregio constructum loco: quod monasterium monachis ille impleuit, cùm prius veteres indè eliminâsset errores: atque illic Christus per seruos suos assiduè laudatur. Voluit autem, id aliis consulentibus, Aichadrum, virum sane idoneum & electum discipulum suum, Gemmetici monasterij administrationem suo loco suscipere. Etsi autem fratres dolerent se destitutos patris Philiberti præsentia corporali, tamen eius per gratiam præsentis voluntati obtemperantes, Aichadro obedientiam promiserunt. Quinciacũ monasterium.

XXII. AD eos visitandos vir Dei Philibertus veniens, sedulò hortabatur, vt semper religionem opere seruarent. Deinde commendans eos Domino, cùm eis esset benè precatus, in insulam Herio est reuersus: Quinciaco autem monasterio vnum è suis monachis præposuit. Manente autem eo in insula, quidam frater acerrimo dentium dolore cruciabatur: cui, ex fide eam petenti, oblata est aqua, qua beati viri pedes abluti erant: qua simulatque locum dolentem attigit, repentè dirus ille dolor, Christi virtute profligatus, abscessit. Frater quidam eodem loco febre afflictus, ad sancti patris mensam accessit. Cumque vir Dei paululum olei cum panis fragmine ei porrexisset, adiuncto præcepto nè deinceps eo modo laboraret: vbi ille panis oleatam bucellam comedit, euestigio se sensit diuinitus curatum. Alius quoque frater, dum in culinæ ministerio sedulò versatur, casu cortuit, & brachio è sua iunctura moto, cum dolore surgit: & iam pene deficiens, aduenientem virum Dei orat, vt brachii afflictum locum Cruce consignet. Ille pietate motus, sub casula, qua erat indutus, signum Crucis contra brachium ægri exprimit, & dolore abeunte, brachium restituitur. Vide quid præstet Deus sanctis suis. Quidam frater liberatur à febribus. Crucis signi magna vis.

XXIII AMBVLANTI aliquando in monasterio viro Dei, cellarius monasterij Sidonius, indicauit ei non suppetere ipsis oleum, quo posset foueri lumen, ex more in ecclesia ardens. Interrogatus autem, num vel parum aliquid supersit, respondit non nisi olei libram dimidiam restare, quam in hospitum & ipsius vsum seruasset. Iubet ergò vir sanctus, vt id olei mittat in lampades, fore promittens, vt mox accipiat tantam olei copiam, quæ toto anno sufficiat. Indè in vesperam inclinante die, nuncius venit à portu maris, indicans ab vrbe Burdegalensi adesse nauim, quæ habeat quadraginta olei modios, ab amicis eius viro Dei missos. Atque ità cum prophetiæ spiritu fœcundauit eum Deus oleo lætitiæ præ consortibus eius. Alio quoque tempore cum eiusmodi liquore lucernæ fratrum indigerent beato viro Dominum instanter orante, vt ipsius munere fratrum inopia suppleretur: manè annunciauit ei monachus, mare grandem piscem mortuum eiecisse in litus. Ex illo pisce fratres triginta modios pinguedinis ad lucernas fouendas extraxêre. *Psal. 44.* E piscis pinguedine fouent lucernas.

XXIV ACCIDIT quandoque, vt nautæ Britones eius monasterij iumentum furtim auferrent. Sed cum vellent indè abire, mare intumescens, præsens eis cœpit periculum minitari. Itaque quidam ex illis sanæ mentis, animaduertentes ob suum facinus in discrimen se conijci, cum diligenter inquisiissent, repererunt pellem & carnes bouis. Reuersi ergò vento impellente, ad monasterij insulam, ablata restituerunt, fidem dederunt, nihil se eiusmodi quandoque facturos: & ità impetrata venia pariter & benedictione, ad sua cum pace abiêrunt. Coguntur fures restituere ablata.

XXV. ALIO tempore Pictauense territorium magna annonæ caritate infestante, vir Dei pro fratrum necessitate solicitus, attentè in preces incubuit. Mane inueniunt fratres magnam vim piscium, qui simul erant ducenti triginta & septem, mari recedente, in litore hæsisse. Ij pisces toto anno non solùm fratribus solatio fuêre, sed etiam permultis monasterijs & pauperibus præbuêre alimoniam. Hærebant quandoque ad litus naues Britannicæ, vento eas retardante, & interim nautæ ex fame in discrimen adducebantur. Humanitate permotus vir Dei, iubet eis duo animalia & farinam atque panes dari. simulque cum fratribus orans pro eis Dominum, optatum eis ventum impetrauit, cuius secundo flatu altera luce profecti sunt. Sedebat quodam die cum fratribus, & prophetico repletus spiritu: Plane, inquit, fratres, gratias agamus Domino Iesu Christo. Propediem enim aderunt nobis è partibus transmarinis opportuna solatia. Non multo pòst aduentat quædam Scotorum nauis, diuersis onusta mercibus, fratribus vestes & calceos abunde suppeditans. Multos pisces non sine miraculo fratribus mare præbet. Eius prophetia.

XXVI NOSTRA quidem facultas tanta non est, vt eius facta omnia commemorare possimus. Ille hoc potest, qui numerat multitudinem stellarum. Erat hoc in illo præclarum, vt quicquid aliis faciendum prædicaret, id ipse prius re ipsa præstaret. Erat multa in eo pietas, insignis humanitas & misericordia, prompta concionandi facultas, magna ingenii & intellectus perspicacia, in ieiunando discretio, in colloquiis amabilis affabilitas, multus animi vigor, egregia hospitalitas. Erat redemptor captiuorum mœrentium consolator, ædificator ecclesiarum. Permulti quoq; eius exemplis incitati, eum imitari nitebantur. Mendacium haud secus atque virus exitiale vitabat. Castitatem, sobrietatem, in omni opere bono perfectionem illius quis explicet? Semper in ore eius Christus, semper in eius pectore spiritus sanctus versabatur. Tandem flentibus populis, lætantibus Angelis, anima eximii sacerdotis tertiodecimo Calendas Septembris, è mundi huius ludibrijs migrauit ad Christum, perceptura à Domino palmam gloriæ sempiternæ: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen. *Psal. 146.* Catalogus virtutum eius.

VITA S. BERNHARDI ABBATIS SANCTITATE ET DOCTRINA EXIMII, V. LIBRIS COMprehensa. AN. 1120.

LIBER I. AVTHORE WILHELMO ABBATE SANCTI THEODORICI RHEMENSIS.

Prologus. SCRIPTVRVS serui tui vitam ad honorem nominis tui, prout tu dederis, Domine Deus, ipsius, per quẽ Ecclesiam nostri temporis in antiquum Apostolicæ gratiæ & virtutis decus voluisti reflorere, eum inuoco adiutorem, quem iam olim habeo incentorem ad amorem tuum. Quis enim de amore tuo quantulumcunq; spiraculum vitæ habens, & videns testimonium gloriæ & honoris tui tam præclarum, & tam fidele, temporibus nostris mundo insolitum effulsisse, non agat & satagat, non det operam quantamcunque potuerit, ne lumen à te accensum, tuorum quempiam lateat: sed quantùm humano fieri stylo potest, quod melius ipse tamen per virtutem operum facis, manifestatũ & exaltatũ luceat omnibus, qui in domo tua sunt? In quo cùm ego iam olim vellem, prout possem, qualecunque ministerium agere vicis meæ, seu timore, seu verecundia prohibitus sum vsque adhuc: modò quidem supra me iudicans esse dignitatem materiæ, & dignioribus opificibus reseruandam: modò etiam post obitum eius, quasi superuicturus ei, melius hoc & competentius deliberans actitandum: cùm iam homo non grauaretur laudibus, & tutius id fieret, cùm iam securus esset à conturbatione hominum & contradictione linguarum. At ille vigens & valens, quanto infirmior corpore, tanto fortior fit & potens, AVG. 20.